Thomas <de Aquino>: Summa theologiae: Pars secunda: prima pars

Mainz: Peter Schoeffer, 8. Nov. 1471 Seite 49

Responsio. dicendum q̄ de bono et malo in actioni=
bus oportet loqui sicut de bono ⁊ malo in rebꝫ. et q̄
vnaq̄qꝫ res talem actionē ꝓducit qualis ē ipa.
in rebꝫ aūt vnūq̄dqꝫ tm̄ hꝫ de bono quantū hꝫ de
esse. bonū eni et ens ꝯuertūtur ut in p̄o dictū ē.
solus aūt deus habꝫ plenitudinē sui esse ſm ali=
quid vnū et simplr̄. vnaq̄qꝫ vero res alia habꝫ
plenitudinē essendi sibi ꝯuenientē ſm diuſa. vn=
de in aliquibꝫ ꝯtingit q̄ quantū ad aliquid h̄nt
esse et tn̄ aliquid eis deficit ad plenitudinē essen
di eis debitā. sicut ad plenitudinē esse hūam req̄=
ritur q̄ sit quoddā ꝯpositū ex aīa et corpe h̄ns
om̄es potētias et instrumēta ꝯgnicōis ⁊ motus.
vnde si aliquid horꝫ deficiat alicui homi deficit ei
aliq̄d de pleitudie sui esse. m̄q̄ꝫtū vero aliq̄d ei de
ficit de plenitudine essendi intm̄ deficit a bonita=
te et dr̄ malū. sicut homo cecus hꝫ de bonitate q̄d vi
uit et malū ē ei q̄ caret visu. si vero nl̄ h̄ret de en
titate vel bonitate neqꝫ malū neqꝫ bonū dici possꝫ
ſꝫ q̄ꝛ de rōne boni ē ipa plenitudo essendi. si quidē
aliquid defuerit de debita essendi plenitudine nō
dicetur simplex bonū ſꝫ ſm quid in quātū est ens.
p̄t tn̄ dici simplr̄ ens et ſm quid nō ens ut in p̄=
mo dc̄m ē. Sic ergo dicendum q̄ om̄is actio in quātū ali
quid habꝫ de esse intm̄ habꝫ de bonitate. in quātū
vero deficit ei aliquid de plenitudine essendi q̄ de
betur actioni humane intm̄ deficit a bonitate. et
sic dr̄ mala. puta si deficiat ei vel determiata quā=
titas ſm rōnē vel debitus locus vel hm̄oi. ¶ Ad
.j. ergo dicendum q̄ malū agit in v̄tute boni deficientis. si
eni nl̄ esset ibi de bono nō esset ens neqꝫ agē possꝫ.
si aūt nō esset deficiēs nō esset malū. vnde ⁊ actō
causata est q̄dā bonū deficiēs q̄ꝛ ſm quid ē bo
num. simplr̄ aūt malū ¶ Ad .ij. dicendum q̄ nl̄ ꝓhibꝫ
aliquid ſm quid esse in actu vnde agē possit. et
ſm aliud p̄uari actu vnde causet deficientē actō=
nem. sicut homo cecus actu hꝫ v̄tutē gressiuā per
quā ambulare p̄t. ſꝫ in quātū caret visu qui diri=
git in ambulando patitur defectū in ambulando
dū ābulat cespitādo. ¶ Ad .iij. dicendum q̄ actō ma
la p̄t h̄re aliquē defectum p se ſm id q̄d habꝫ de
bonitate ⁊ entitate. sicut adulteriū ē causa gn̄acō
nis hūane in quātū hꝫ ꝯmixtionē maris et femi
ne. nō aūt in quātū caret ordine rationis.

Ad .ij. sic ꝓceditur. vi͛r q̄ actio nō habeat
bonitatē vel maliciā ex obiecto. obiectum
eni actōnis est res. in rebus aūt nō ē malū. sed
in vsu peccātiū. ut aug. dicit in li. de doct. x̄piana
ergo actio hūana nō hꝫ bonitatē vel maliciā ex ob
iecto. ¶ P̄t. obiectū ꝯpatur ad actionē ut mate
ria. bonitas aūt rei nō ē ex materia. ſꝫ magis ex
forma que ē actus. ergo bonū ⁊ malū nō ē in actibꝫ
ex obiecto. ¶ P̄t obiectū potētie actiue ꝯpatur
ad actionē sicut effectus ad causam. ſꝫ bonitas cau
se nō dependet ex effectu. ſꝫ magis econuerso. ergo
actio humana nō hꝫ bonitatē vel maliciā ex ob=
iecto. ¶ Sꝫ ꝯtra ē q̄ dr̄ osee. ix. facti sūt abomi=
nabiles sicut ea q̄ dilexerūt. fit aūt hō deo abomia
bilis ꝓpter maliciā sue opacōnis. ergo malicia opa
cōnis est ſm obiecta mala q̄ homo diligit. et ea
dem ratio ē de bonitate actionis. Rn̄sio. dicendum q̄
sicut dictum est. bonū et malum actionis hūane
sicut ceterorꝫ rerū attēditur ex plenitudie essendi
vel defcū ip̄ius. p̄mū aūt q̄d ad plenitudinē essen
di ptinere vi͛r est id q̄d dat ei spēm. sicut aūt res
naturalis habꝫ spēm ex sua forma. ita actio hꝫ
spēm ex obiecto sicut et motus exterior. et ideo sicut
p̄ma bonitas rei nālis attēditur ex sua forma q̄
dat ei spēm. ita etiā p̄ma bonitas actus moralis
attēditur ex obiecto ꝯuenienti. vn̄ et a quibusdā
vocatur bonū ex gn̄e puta vti re sua. et sicut in re
bus nālibꝫ. p̄mū malū ē si res gn̄ata nō ꝯsequi=
tur formā specificā puta si nō gn̄etur homo. ſꝫ ali
quid loco hoīs. ita p̄mū malū in actōnibꝫ mora=
libꝫ ē q̄d ē ex obiecto. sicut accipe aliena. et dr̄ ma
lum ex gn̄e ꝓ specie accepta eo mō loquēdi quo
dicimus hūanū genus totā hūanā spēm ¶ Ad
.j. ergo dicendum q̄ licet res exteriores sint in seipis bo=
ne. tn̄ nō sp̄ h̄nt debitā ꝓportionē ad hāc vel ad
illam actionē. et ideo in quātū ꝯsiderātur ut ob
iecta taliū actionū nō h̄nt rōem boni. ¶ Ad .ij.
dicendum q̄ obiectū non ē materia ex qua. ſꝫ ē mate=
ria circa quam et habꝫ quodāmō rōnem forme
in quātū dat spēm ¶ Ad .iij. dicendum q̄ nō sp̄ obiectū
actōnis humane est obiectum actiue potentie.
nam appetitiua potentia est quodammodo pas=
siua in quātū mouetur ab appetibili et tn̄ ē pn̄ci=
piū hūanorꝫ actuū. neqꝫ etiā potentiarꝫ actiuarꝫ
obiecta sp̄ h̄nt rōnē effectus. ſꝫ q̄n iam sūt trans
mutata sicut alimētū transmutatū ē effectus nutri
tiue potentie. ſꝫ alimētū nōdū trāsmutatū ꝯpatur
ad potētiā nutritiuā sicut mateia circa quā opat̄.
ex h̄ aūt q̄ obiectū aliquo mō ē effectus poten=
tie actiue. sequitur q̄ sit terminus actōis eius
et p ꝯsequēs det ei formā et spēm. motus eni hꝫ
spēm a terminis. et quāuis etiā bonitas actōnis
nō causetur ex bonitate. tn̄ ex h̄ dr̄ actio bona q̄
bonū inducē p̄t. et ita ꝓportio actōis ad effectū

Ad .iij. sic ꝓceditur. vi͛r q̄ ē bonitas ip̄ius
actio nō sit bona vel mala ex circūstantia.
circūstantie eni circūstāt actū sicut extra ip̄m ex=
istentes ut sup̄ dc̄m ē. ſꝫ bonū et malū sūt in ipis
rebus ut dr̄ in .vj. meth. ergo actio nō habꝫ bonita
tē vel maliciā ex circumstātijs. ¶ P̄t. bonitas vel
malicia maxime ꝯsideratur in doctrina morū. ſꝫ
circūstantie cū sint quedā accn̄tia actuū viden=
tur esse p̄ter ꝯsideracōnē artis q̄ꝛ nulla ars ꝯsi=
derat id q̄d ē p accn̄s. ut dr̄ in .vj. meth. ergo bonitas
vel malicia actōis nō ē ex circūstātia. ¶ P̄t. id
q̄d ꝯuenit alicui ſm suā s̄bam non attribuitur ei
p aliq̄d accn̄s. ſꝫ bonū ⁊ malū ꝯueniūt actōi ſm
suā s̄bā. q̄ꝛ actio ex suo gn̄e p̄t esse bona vel ma
la ut dc̄m est. ergo nō ꝯuenit actioni ex circūstan=
tia q̄ sit bona vel mala. ¶ Sed ꝯtra ē q̄ phus di
cit in li. eth. q̄ v̄tuosus opatur ſm q̄ optꝫ ⁊ ſm
alias circūstātias. ergo econuerso viciosus ſm vnū
q̄dqꝫ opatur viciū q̄n nō oportet vbi nō oportet.
et sic de alijs circūstātijs. ergo actōes hūane ſm cir
cūstantias sūt bone vel male. Rn̄sio. dicendum q̄ in
rebꝫ nālibꝫ nō inuenitur tota plenitudo pfectō
nis que debetur rei ex forma s̄bali que dat spēm
ſꝫ multū supadditur ex supaduenientibꝫ. sicut in

TECHNISCHE UNIVERSITÄT DARMSTADT

http://tudigit.ulb.tu-darmstadt.de/show/inc-v-85/0049

Universitäts- und Landesbibliothek Darmstadt